

Semistrukturerade intervjuer

Samtal som forskning

Riya Raphael

Texten ingår i:

Marta Kolankiewicz (red.), Mia Liinason (red.)
och Maja Sager (red.)

Genusvetenskapliga forskningsmetoder

sid. 213-228

DOI: <https://doi.org/10.37852/oblu.260.c628>

Webbversionen av verket publiceras öppet tillgänglig under licens **CC BY-NC-ND 4.0**

Se fullständiga villkor: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.sv>

Enligt licensen får du kopiera och distribuera materialet. Du måste ge författarna ett korrekt erkännande och ange om bearbetningar är gjorda. Du får inte använda materialet för kommersiella ändamål. Om du remixar, transformerar, eller bygger vidare på materialet, får du inte distribuera det modifierade materialet.

© Nordic Academic Press och författarna 2024

ISBN 978-91-89361-81-2

e-ISBN 978-91-8104-112-5

Redaktörer: Marta Kolankiewicz, Mia Liinason och Maja Sager

Adress: Lunds universitet, Genusvetenskapliga institutionen, Box 117, 221 00 Lund

Semistrukturerade intervjuer

Samtal som forskning

Riya Raphael

I nevertheless faced multiple dilemmas and frustrations in the field [...] First, I was often preoccupied with the question of my productivity. I often experienced fieldwork not as the steady accretion of perspectives and information but as long periods of relative inertia interrupted by moments of tremendous excitement [...] Most of the time I was either travelling to meet someone, dealing with practical aspects of the research process [...] or talking to an informant who had little interest in my questions. But at other moments, the research seemed to move forward at breakneck speed (Jeffrey 2010: 29).

Craig Jeffrey fångar i sitt etnografiska arbete *Timepass* (2010), om unga människors förhållande till tid i Indien, den märkliga temporalitet som utmärker forskningsarbete. Att bedriva fältarbete kan vara något av en bergochdalbana. Ibland är det nästan omöjligt att hitta några deltagare alls, andra gånger innehåller samtalen så många uppprepningar att man kanske bestämmer sig för att göra ett sammandrag av intervjuerna. Det finns med andra ord ett stort mått av oförutsägbarhet, med avseende på såväl tidsaspekter som upplevelser, när man gör forskning. Fältarbetet och skrivandet präglas omväxlande och i varierande utsträckning av frustration, distraktioner, prokrastinering, produktivitet och kreativitet, även om det finns tekniker för att mildra den ångest det kan innebära att skriva en avhandling eller uppsats.

I detta kapitel fokuserar jag på hur man operationaliserar semistrukturerade intervjuer som metodverktyg inom kvalitativ forskning. Syftet är pedagogiskt, inte normativt; det är tänkt som en vägledning i arbetet före, under och efter samtal med människor som i egenskap av forskningsdeltagare blir en del av forskningen. Vilken metodik och vilka metoder man sedan väljer beror på ämne, teoretiska ansatser, kontext och hur deltagarna reagerar.

Inom ramen för min doktorsavhandling utförde jag ett fältarbete i indiska Delhi, bland *pheriwale*, en grupp informella egenföretagare som handlar med begagnade kläder. Gatuförsäljare och skräpsamlare utgör en viktig del av lokala och globala flöden av varor och tjänster, men har trots det inte studerats i nämnvärd utsträckning (Crang et al. 2012). Mellan 2017 och 2021 reste jag fram och tillbaka flera gånger, jag gick igenom tidigare forskning, talade med *pheriwale*, lyssnade på intervjuer, transkriberade, skrev, strök det jag skrivit, talade med *pheriwale* igen, lyssnade på intervjuerna igen, skrev nya utkast, reviderade och så vidare. Följaktligen innehöll de empiriska och analytiska avsnitten av min slutgiltiga avhandling (som lades fram våren 2021) helt andra teman än dem jag utgick från när jag påbörjade mitt forskningsprojekt (våren 2017) (Raphael 2021, 2022).

Forskningsprocessen liknar således livet självt i det att den inte är linjär utan dynamisk, och man måste vara snäll mot sig själv och sina forskningsdeltagare medan man läser, skriver, tänker och lyssnar (Ortega et al. 2023). En vetenskaplig artikel eller avhandling kan ta sin egen väg och form eftersom den genomsyras av människors redogörelser och berättelser. Ändå är det i många stunder forskaren som tolkar och bestämmer när och hur man ska gå vidare, och som måste kunna behålla fokus på det deltagarna säger långt efter att intervjuerna slutförts. Att de processer det innebär att skriva, tänka, lyssna, läsa och fatta beslut i så hög grad måste ske samtidigt kan ibland bli överväldigande. I detta kapitel ska vi titta närmare på vissa av dessa överlappande, oregelbundna och oförutsägbara processer.

Kapitlet är indelat i tre delar som knyter an till de temporala aspekterna av att arbeta med semistrukturerade intervjuer (Blommaert & Dong 2010). Den första delen handlar om vad man bör tänka på *innan*

man börjar tala med människor inom ramen för sitt avhandlings- eller uppsatsarbete. Den andra delen behandlar praktiker som kan vara till hjälp *under* själva intervjufasen. Den kan vara koncentrerad till en viss tidsperiod (några veckor eller månader), men den kan också – till exempel om man genomför sina intervjuer nära hemmet eller studieorten och därmed inte är lika bunden till tid och plats – vara mer obestämd i tiden. Kapitlets tredje del redogör för arbetet *efter* det att intervjuerna är gjorda.

Före intervjun

Interviews are ubiquitous in everyday life. We have all been interviewed, at school, at university, for jobs, in a medical setting, and seen or read interviews with others. We know the format, what to do and how to do it. (Edwards & Holland 2013: 1)

Även om intervjuer på många sätt är en del av vardagen kan man känna viss bävan inför att själv genomföra sådana, i synnerhet om man sedan förväntas skriva utifrån resultatet. Vilket format och vilken kontext en intervju bör ha beror på syftet. Om man genomför intervjuer inom forskning finns oftast mer tid och utrymme att skriva ned och tolka det som redogörs för i intervjun än om syftet är journalistiskt.

Under en doktorandutbildning krävs till exempel att varje doktorand får ett etiskt godkännande från den svenska etikprövningsnämnden för att genomföra intervjuer (Etikprövning 2022). För slutarbeten, kandidat- och magisteruppsatser är det bäst att rådgöra med sin lärare/handledare om hur de etiska övervägandena i ett arbete/projekt ska hanteras. Det finns många saker vi skulle kunna lista här, men innan jag går vidare med att presentera en sådan lista föreslår jag att du gör en kort semistrukturerad intervju med dig själv genom att reflektera över följande frågor:

- a) *Vad* är det du vill studera? Lista max fem nyckelord som beskriver ditt ämne.

- b) Hur mycket *tid* och *plats* (antal ord) har du till ditt förfogande när du skriver din uppsats eller avhandling?
- c) Vad förväntas *slutresultatet* bli? Kurs-, kandidat-, masteruppsats eller doktorsavhandling?
- d) *Varför* är du intresserad av detta ämne?
- e) *Hur* vill du bedriva forskningen? Genom att studera tidigare forskning/policydokument, andrahands- eller förstahandskällor?
- f) Vill du att projektet ska omfatta *människors berättelser*?
- g) Vilken *plats* har du valt? Digital, lokal eller internationell? *Var* befinner du dig och var befinner sig de människor du vill prata med?

I olika skeden av projektet och i synnerhet i början kan det vara en god idé att ta ett steg tillbaka och reflektera över dessa grundläggande frågor. Nyckelorden från fråga 1 kan ge uppslag till ämnen och litteratur som sedan kan lägga grunden för den litteraturgenomgång du gör i ditt manuskript. Nyckelorden kan skifta under arbetets gång, men hjälper dig att staka ut en riktning, hålla fokus och avgränsa arbetet.

När?

Om du svarat ”ja” på fråga 6 kan du börja lägga upp en preliminär tidslinje för intervjuerna och fundera över hur du ska gå tillväga. Låt mig illustrera med två fall.

Det första är hämtat från en slutuppsats på en kurs där vi studenter hade i uppgift att genomföra och sedan analysera ett antal intervjuer och observationer. Kursen sträckte sig över fem veckor. Vecka 1 fick vi i uppdrag att tänka ut ett ämne och börja kontakta personer att intervjua. Jag valde ämnet ”sopdykning” och vecka 2 började jag leta efter kontakter i diverse Facebook-grupper. Jag bad också vänner och kurskamrater att förmedla kontakt med personer som jag kunde intervjua och följa med ut på sopdykningsexpeditioner. Jag valde Lund som plats eftersom andelen studenter i staden är hög och det var heller inte svårt att hitta personer som ägnade sig åt sopdykning. Vecka 3 hade jag lyckats samla ihop sju respondenter, varav tre hade gått med på att ta med mig ut på sopdykning. Halvvägs genom vecka 4

hade emellertid tre av mina respondenter hunnit avboka. Vecka 5 hade jag med andra ord bara lyckats göra fyra intervjuer, men också hunnit vara med på två expeditioner.

Det andra exemplet är hämtat från mina doktorandstudier, som jag påbörjade i december 2016. Den första rundan med intervjuer genomfördes mellan december 2017 och februari 2018. När jag satt och lyssnade igenom och strukturerade intervjuerna under vårterminen 2018 insåg jag att studien hade tjänat på att utöka urvalet och att jag pratade med fler. I december 2018 gjorde jag således en ny resa till Indien, för att intervjua *pheriwale*.

Som framgår av exemplen är det enklare att planera och genomföra intervjuer i flera skeden av processen i ett längre projekt. Om man har en tydlig uppfattning om tidslinjen blir det lättare att planera när man ska börja intervjua. I korta projekt är det en god idé att börja kontakta potentiella deltagare så fort som möjligt, för att säkerställa att det mot slutet av processen finns tillräckligt med tid att bearbeta intervjuerna och skriva.

Varför?

När man väl gjort en grov uppskattning av tidslinjen kan det vara en god idé att sätta sig ned och brainstorma en stund, antingen själv eller med vänner. De viktigaste frågorna att reflektera över i detta skede är ovanstående nummer 1, 4, 5 och 7. Anledningen till varför man använder intervjumetoder är medvetenheten om att forskaren inte är den enda som besitter kunskap och att kunskapsproduktion är en gemensam process och sker i gemensamma samtal (Collins 2000). När man inom ramen för en uppsats eller avhandling vänder sig till andra människor är syftet just att söka kunskap som man som forskare själv saknar.

Att reflektera över frågorna om varför man vill att ens forskning ska omfatta människors redogörelser är viktigt. Med en tydlig bild av det blir det enklare både för en själv och forskningsdeltagarna att förstå projektets syfte och angelägenhet (se t.ex. Dhawan 2012; Haraway 1991). Motiven till varför man intresserar sig för en viss

fråga kan också hjälpa en att snäva in studien och öva gränsdragning. Om man är nyfiken på människors arbete eller dagliga arbetsrutiner kan litteratur om specifika typer av arbete vara en bra utgångspunkt. Om man istället är intresserad av att studera mikroaggression i en arbetskontext är det bättre att utgå från litteratur om arbetsplatskonflikter som specifikt handlar om rasism eller sexism eller andra arbetsplatsproblem.

Att reflektera över dessa frågor kan hjälpa en att skapa en tydligare bild av hur man ska ta sig an intervjuerna i studien. Dessa frågor är ofta kopplade till teoretiska utgångspunkter. En etnografisk studie som tar sin utgångspunkt i grundad teori anlägger kanske ett djuplodande, utforskande förhållningssätt till intervjuerna (se t.ex. Vargas 2016), medan en studie som utgår från feministisk ståndpunktsteori snarare använder sig av intervjuer för att ge plats åt erfarenheter som utmanar dominerande samhällsstrukturer och akademiskt kunskapande (se t.ex. Sager 2011). Diskursanalys – som närmar sig intervjuerna som texter och narrativ som kan analyseras för att synliggöra mönster i maktdynamiken inom vissa diskurser – innebär ett tredje sätt att förhålla sig till intervjuer. Det finns en hel uppsjö av teoretiska ramverk att välja mellan och kombinera, allt utifrån syfte. De viktiga frågorna om forskarens positionalitet och situering måste beaktas vid utformningen av projektet, under fältarbete och intervjuer liksom när man skriver. Den feministiska forskningen erbjuder en rad sätt att analytiskt ge sig i kast med människors erfarenheter som går bortom så kallad tät beskrivning (Mulinari & Sandell 1999). Att närma sig människors erfarenheter på ett klartänkt, reflexivt och respektfullt sätt och med den ödmjukhet som krävs för att lära är värdefullt inom kvalitativ forskning.

Hur?

Hur förberedelsearbetet inför intervjuerna bör se ut beror på disciplin, kontext, etiska hänsyn och därutöver på forskarens personlighet. Det kan omfatta researrangemang, visumansökningar, försäkringsfrågor, rapportering till myndigheter/universitet/handledare, att lära sig ett

språk eller hyra tolk och så vidare. När alla dessa praktiska göromål är avklarade är det dags att ta kontakt med potentiella deltagare. Ett enkelt första steg kan vara att närma sig personer/grupper/organisationer via sociala medier. Det kan också vara en god idé att besöka offentliga platser, såsom organisationers eller gruppers fysiska kontor eller öppna möten. I en studie om ett specifikt socialt fenomen, såsom ”lärandestrategier”, kan universitet vara ett utmärkt ställe att träffa folk på. Om ämnet istället är ”stressiga arbetsmiljöer” kan man posta en inbjudan att delta i undersökningen på sociala medier. En lite mer gammaldags men effektiv strategi kan vara att sätta upp lappar eller affischer med information om studien på offentliga platser, såsom bibliotek.

Att läsa om det ämne man intresserar sig för kan vara ett annat sätt att komma i kontakt med personer och organisationer som skrivit om det i dagspress, tidskriftsartiklar, bloggar eller postat om det på sociala medier. Om det finns tid och resurser kan det vara en god idé att göra en pilotstudie som sätter en i kontakt med potentiella källor och deltagare. Det kan också ge en känsla för eller uppfattning om det ämne man vill beforska och de reaktioner eller icke-reaktioner som framtida samtal skulle kunna tänkas utmynna i. Ofta finns emellertid inte tid eller utrymme för någon pilotstudie.

Det som gör en intervju semistrukturerad är att man under den använder sig av en guide. En sådan kan innehålla en lista över frågor eller teman som ger vägledning åt interaktionen mellan intervjuare och intervjuade. Ett sätt att utarbeta en intervjuguide är att skriva ned alla frågor eller att göra en mindmap över sina nyckelord. Vad är du nyfiken på och vilka frågor vill du ställa till deltagarna? Det finns flera sätt att skapa en intervjuguide och leda in intervjuerna på de teman man valt, men man bör vara noggrann med hur man utformar frågorna. En fråga som (F1) ”Hur ser din arbetsdag ut?” är mer öppen och inbjudande än (F2) ”Följer din arbetsdag en åttatimmarsmall?”. F2 är en så kallad ledande fråga och innehåller ett inbäddat antagande om att åttatimmarsmallen är det normala. Med en mer öppen frågeställning får deltagarna mer utrymme att prata

fritt utan att behöva känna att de måste gå med på de implicita eller explicita antaganden forskaren gör.

När första utkastet med frågor och teman är färdigt är det dags att fördjupa sin förståelse av intervjuguidens ämnen genom att gå igenom tidigare forskning. Studier av avfallsekonomi hjälpte mig förstå hur komplext arbetet i den globala söderns återvinningsindustrier är (Millar 2018; Nguyen 2019; Norris 2010). Även om det aldrig går att läsa allt om ett ämne kan man genom att inhämta etablerade kunskaper bli uppmärksam på vissa detaljer i deltagarnas vardagliga liv och med hjälp av de insikterna förfinas och nyanseras intervjuguiden. Genomgången kan också sporra en att reflektera över sina egna eventuella fördomar och förutfattade meningar. Studier som innehåller etnografiskt fältarbete och semistrukturerade intervjuer kan vara särskilt värdefulla eftersom de kan ge uppslag i fråga om studiens design och genomförande. Därutöver kan läsandet vara ett sätt att komma i kontakt med andra forskare som också brottas med diverse utmaningar i utformandet och genomförandet av sina studier (Ortega et al. 2023).

Det är viktigt att komma ihåg att syftet med en intervjuguide i det semistrukturerade formatet är att ge stöd och vägledning när forskaren känner sig vilsen i samtalet. Den är ett verktyg som är tänkt att ge riktning och hjälpa en att behålla fokus och får således aldrig bli ett hinder för samtalet, till exempel genom att deltagaren känner sig tvungen att svara på alla frågor/teman den innehåller. Guiden är ett levande dokument, som kan revideras och justeras under arbetets gång. Faktum är att teman, ämnen och fokuspunkter kan komma att förändras flera gånger under processen, beroende på vad deltagarna delar med sig av. Om man är uppmärksam på hur deltagarna reagerar på olika frågor blir det lättare att avgöra vilken sorts frågor som ger bäst svar och att märka ut tystnaderna i samtalen.

Under intervjun

Trots alla förberedelser är ovisshet en del av forskningen; den kan uppstå också under intervjuer. Antropologerna Jan Blommaert och Jie Dong (2010: 24) konstaterar att ”fältarbete är kaotiskt”. Detta kaos manifesterar sig inte minst i fältarbetets kontingens (Jeffrey 2010). Efter min första intervju med en handlare insåg jag att mikrofonen i min inspelningsutrustning inte var tillräckligt ljudkänslig. Jag fick anstränga mig för att kunna höra vad som sagts. Eftersom jag befann mig på marknaden och ville prata med fler handlare, bestämde jag mig för att istället använda min telefon för att spela in intervjuerna. Telefonens mikrofon visade sig fungera mycket bättre, så det slutade med att jag spelade in alla intervjuer på den istället. Sådana incidenter illustrerar att till och med de mest grundläggande och triviala aspekter av intervjuandet – såsom inspelning – kan behöva justeras i realtid under pågående intervju. Vid andra tillfällen kanske man stämt möte med deltagare som inte dyker upp, eller avbokar i sista sekund (Blommaert & Dong 2010; Jeffrey 2010). Jämte intervjuer intar fältanteckningar en central plats i fältarbetet. Fältanteckningar ger möjlighet att klottra ned tankar, observationer, känslor och detaljer om de möten man har. Till en början hade jag med mig en anteckningsbok till varje möte, men efter ett par intervjuer kom jag fram till att det inte funkade för mig. Det var distraherande både för deltagarna och mig och störde samtalsflödet när jag förde anteckningar under själva intervjuerna. Jag övergick därför till att spela in röstanteckningar på telefonen efter intervjuerna.

Fältarbete kan väcka märkliga och motstridiga känslor. Man kan känna sig dränerad av att ständigt behöva interagera med människor och samtidigt isolerad och överväldigad (Ortega et al. 2023). När man ber människor att berätta om sina upplevelser och erfarenheter krävs att man lyssnar noggrant och är lyhörd för deras känslor. När jag talade med *pheriwale* blev jag varse hur naiva en del av mina egna föreställningar var. Jag utgick från att det var ”mer neutralt” att fråga om människors arbete, att sådana frågor var mindre privata och innebar mindre av ett intrång än frågor om personliga trauman.

Trots mina, som jag naivt föreställde mig, ”oskyldiga” frågor, delade deltagarna med sig av erfarenheter som jag inte var förberedd på. En av deltagarna berättade om hur hon gick till jobbet varje dag för att hon inte kände sig säker hemma, med sin våldsamme make. Jobbet som gatuhandlare i Delhi, där hon sålde varor på marknaden, var ett tryggt rum och en trygg stund i vardagen. Som student och forskare hade jag ingen utbildning i hur man ger stöd åt någon som utsätts för övergrepp. Jag visste inte vad jag skulle göra och fick bara lyssna.

Vid andra tillfällen, när jag frågade deltagarna om kommunala verksamheter eller de lokala kvinnogrupperna, var det många som tog fram och visade sina id-kort. Det innebar att jag fick vara extremt noggrann med att inte ta foton eller samla in information som innehöll personuppgifter, såsom personnummer, adresser eller dylikt. Under intervjuerna lade jag inte någon större vikt vid hur deltagarna visade upp sina id-kort, men när jag senare satt och skrev ihop min analys utkristalliserade sig förhållandet mellan människor och statligt utfärdade dokument som ett av avhandlingens analytiska huvudteman (inspirerat av Mulinari 2021).

Vad dessa fall är tänkta att illustrera är att även om semistrukturerade intervjuer är organiserade kring vissa teman och frågor kommer deltagarna att dela med sig av och ge uttryck för sådant du inte är beredd på. De ibland triviala, ibland komplexa erfarenheter som deltagarna delar med sig av är centrala i den kvalitativa kunskapsproduktionen. Även om forskare ständigt fattar beslut om vad som ska ingå i eller utelämnas ur den slutgiltiga analysen spelar deltagarnas berättelse en central roll i att forma studiernas resultat. Som sociologen Michael Burawoy (1998: 11) noterar är det lönlöst att utgå från fasta koder eller ”en förutbestämd mall” eftersom det vardagliga livet befinner sig i ständig rörelse och förändring. Intervjuprocessen måste kunna härbärgera denna framväxande dynamik.

Den kritiska feministiska forskningen tvingar oss att ompröva absurda föreställningar om ”neutralitet” och uppmanar oss att vara vaksamma på att det även i till synes välmenande och välgenomtänkta studier kan finnas en nedlåtande, kolonial och romantiserande blick som tilldelar subjektet en offerroll (Dhawan 2012; Mohanty 2006 [2003];

Stacey 1988). Man måste med andra ord vara förberedd på att vara oförberedd och inse att forskningen kan ge upphov till komplicerade och obekväma känslor, både hos intervjuare och intervjuade. Ändå spelar, som den feministiska kritiken länge påpekat, människors berättelser en avgörande roll i att utmana vetenskapens konstituerande kunskapsproduktion (Haraway 1991; Collins 2002; John 2021; Mulinari & Sandell 1999; Rege 1998). Den feministiska forskningen om omsorgsetik och metodik blev en värdefull resurs när jag brottades med känslan av att göra intrång i mina forskningsdeltagares vardagliga liv (se även Ortega et al. 2023).

Efter intervjun

Oavsett hur lång tid ett projekt omfattar är det viktigt att bestämma när intervjuerna ska vara avslutade. Denna ”slutpunkt” signalerar att det är dags att gå vidare till nästa steg, att lyssna på intervjuerna, gå igenom fältanteckningarna, transkribera intervjuerna, koda materialet och skriva de empiriska/analytiska avsnitten.

Lyssna, transkribera och organisera

En av de svåraste aspekterna av att gå igenom inspelat material är att man tvingas lyssna på sin egen röst. För mig var det djupt frustrerande att notera hur jag på vissa ställen hade avbrutit deltagarna och missat saker i samtalen. Istället för att be deltagare utveckla sina resonemang hade jag gått vidare med nästa fråga. Vid andra tillfällen var jag så nervös att det smittade av sig på deltagarna. En hade samtyckt till att låta sig intervjuas både officiellt och inofficiellt men framstod som extremt obekväm och svarade bara med korta ja eller nej under själva intervjun. Därför bestämde jag mig för att lyfta ut intervjun ur materialet, av respekt för deltagarens motvilja. Men vid andra tillfällen var det djupt tillfredsställande att få ta del av interna skämt, klaga över vädret i Delhi med deltagarna, gnälla om biljettpriset på tunnelbanan och att dimmiga vintermorgnar njuta en kopp varm *chai* på marknaden.

Att transkribera eller ordagrant nedteckna vad deltagarna sagt är en viktig del av arbetet med kvalitativa intervjuer som metod. Att omvandla ljudinspelningar till skriven text kan underlätta analysprocessen eftersom det är enklare att utgå från text när man sedan skriver sin analys. Transkriptionen kan göras antingen manuellt eller med hjälp av mjukvara. På universitetsbiblioteken kan man få hjälp att få tillgång till gratis transkriptionsmjukvara och akademiska referenssystem. Transkriberade ljudfiler är lättare att hantera, i synnerhet när man ska koda, och gör det också lättare att hitta citat och uttryck när man skriver. Hur man bör gå tillväga för att organisera sina data beror på kontext och hur man som forskare vill arbeta med det empiriska materialet utifrån studiens teoretiska, epistemologiska och ontologiska utgångspunkter (Edwards & Holland 2013). Ämnena och utgångspunkterna för studien har direkt bäring på vilka sociala markörer som behöver lyftas fram. Att utgå från deltagarnas självrapporterade position eller sätt att identifiera sig kan vara ett första steg när man ska skaffa sig en överblick över urvalet i termer av kön, klass, kast, ålder, inkomstnivå, arbete/bransch med mera.

Därefter kan man i en serie steg göra en tematisk kodning av materialet:

- a) närläsning av var och en av de transkriberade intervjuerna,
- b) markering av händelser, incidenter och uttryck som deltagarna återkommer till,
- c) markering av likheter, skillnader och överlappningar i och mellan intervjuerna,
- d) kartläggning av grundläggande teman, uttryck och känslor enligt vissa erfarenheter (gör det enklare att bekanta sig med materialet),
- e) genomgång av egna anteckningar och observationer enligt samma stegföljd,
- f) sortering av specifika citat under vart och ett av de grundläggande teman som identifierats.

Det finns en mängd programvaror som kan hjälpa en att koda och åskådliggöra kvalitativa data, men det går också att använda analoga

grepp – förslagsvis post-it-lappar för att kartlägga teman på papper eller en whiteboard – som ibland ger en mer konkret känsla för hur citat och fältanteckningar ska organiseras i teman. Sådana metoder hjälper en att åskådliggöra likheter, motsägelser och återkommande uttryck och erfarenheter i deltagarnas berättelser.

Att skriva

Att gå igenom vad deltagarna delat med sig genom att läsa, kartlägga och åskådliggöra deras redogörelser, formuleringar, uttryck och känslor är av stort värde. Transkriberingen och kodningen är ofta en linjär process, men arbetet med att tränga in i materialet och göra sig förtrogen med intervjuer och fältanteckningar är en mångfasetterad möda och ständigt pågående. Vissa analytiska reflektioner kanske förblir utom räckhåll tills man börjar väva samman det man skriver med tidigare forskning. De teman man bestämt i ett tidigare skede kan komma att förändras helt under skrivprocessen. Särskilt utmanande i förhållande till relevant tidigare forskning kan arbetet med att bearbeta eller skriva om vad deltagarna delat med sig av vara. Det kräver ett stort mått av tålamod, kärlek och ihärdighet. Etablerad forskning, särskilt etnografier eller studier som utgår från kvalitativ vetenskap och använder intervjuer som metodologiskt verktyg, kan ge viktiga insikter och exempel på hur man skriver om deltagares erfarenheter i en akademisk kontext. Notera särskilt hur forskare gör avvägningen mellan att redogöra för deltagarnas erfarenheter och föra en meningsfull teoretisk diskussion om dem med bibehållen respekt för deras upplevelser (se t.ex. Räthzel et al. 2014). Varken deltagarna eller den studie de deltar i är statiska, men det deltagarna delar med sig av får en fast karaktär genom att skrivandet är bundet till en viss tid och ett visst rum (Narayan 2012). Analytiskt skrivande innebär inte att deltagarnas redogörelser måste tvingas in i en viss teoretisk mall eller vissa teoretiska kategorier.

Deltagarnas redogörelser kan, trots att de är anekdotiska eller subjektiva, ge förståelse för hur de förhåller sig till vissa sociala, politiska, ekonomiska och kulturella strukturer. Vidare kan kvalitativ

Steg för steg

- Skriv ned eller gör en mindmap över de intressen och tankar du har och skulle vilja fråga dina forskningsdeltagare om.
- Välj ut relevant litteratur med utgångspunkt i dina intressen och idéer och använd den som underlag när du skriver ett utkast till intervjuguide.
- Intervjuguiden är i det semistrukturerade formatet tänkt att ge vägledning och stöd i interaktionen med forskningsdeltagarna, den ska inte användas som en att göra-lista som får deltagarna att känna sig tvungna att svara på varje fråga. Guiden kan revideras och anpassas efter hur deltagarna svarar.
- Transkribering, närläsning och organisering av det insamlade intervjumaterialet är ett viktigt steg. Tidigare forskning kan ge uppslag till hur man skriver om deltagarnas erfarenheter.
- Var snäll, både mot dig själv och deltagarna. Feministisk forskning kan ge värdefulla inblickar i praktiker, etik och metodologiska verktyg med inbyggd medvetenhet om det analytiska värdet av kunskapsproduktion som omfattar människors erfarenheter.

forskning grundad på människors levda erfarenhet utmana gamla och generera nya sätt att tänka om teori (se t.ex. Bhattacharya 2017; Millar 2018; Ong 2010 [1987]; Rätzel et al. 2014). Social teori kan i sin tur erbjuda sätt att sätta namn på och förstå upplevelser, kartlägga och spåra skillnader i erfarenheter, historisera kollektiva erfarenheter och bygga kritisk kunskap som inte romantiserar skillnader eller underminerar meningsskiljaktigheter (Mulinari & Sandell 1999; Rege 1998; Sager 2011). Inom samhällsvetenskapen innebär analytiskt skrivande att noggrant ge akt på de erfarenheter som deltagarna delar med sig av, sätta dem i geopolitisk, socioekonomisk och kulturell kontext och begripliggöra och teoretisera de sociala fenomen som är relevanta för studien.

Sammanfattning

Att göra kvalitativ forskning är en utmaning men samtidigt spännande, just för att det aldrig går att förutse vad man kommer att lära sig om det sociala genom att prata med deltagare och gå igenom tidigare forskning. Oförutsägbarheten kan komma till uttryck i den igenkänning, de spänningar och förutfattade meningar man upptäcker hos sig själv, i något deltagarna delar med sig av, i den tidigare forskning man går igenom eller i de teoretiska traditioner man fördjupar sig i. Det obehag som olika typer av osäkerhet ger upphov till och de svårigheter det innebär att lära sig och lära sig av med saker är en naturlig del av forskningen och går inte att komma runt, men detta kapitel har förhoppningsvis bidragit till att skapa en tydligare bild av vad arbetet med semistrukturerade intervjuer innebär. I rutan här intill sammanfattar jag några av de råd kapitlet gett om arbetet med semistrukturerade intervjuer.

Referenser

- Bhattacharya, T. (2017). Introduction: Mapping Social Reproduction Theory. I Bhattacharya, T. (red.), *Social Reproduction Theory: Remapping Class, Recentring Oppression*. London: Pluto Press, s. 1–20.
- Blommaert, J. & Dong, J. (2010). *Ethnographic Fieldwork: A Beginner's Guide*. Exeter: Short Run Press.
- Burawoy, M. (1998). The Extended Case Method. *Sociological Theory*, 16(1): 4–33.
- Collins, P.H. (2000). *Black Feminist Thought*. New York: Routledge.
- Crang, M., Hughes, A., Gregson, N., Norris, L. & Ahamed, F. (2013). Rethinking Governance and Value in Commodity Chains through Global Recycling Networks. *Transactions*, 38(1): 12–24.
- Dhawan, N. (2012). Hegemonic Listening and Subversive Silences: Ethical-Political Imperatives. *Critical Studies*, 36(1): 47–60.
- Edwards, R. & Holland, J. (2013). *What is Qualitative Interviewing?*. London: Bloomsbury.
- Etikprovning. (2022). Etikprovning: Medarbetarwebben, Lunds universitet. <https://www.medarbetarwebben.lu.se/forska-och-utbilda/stod-till-forskning/forsknings-etik-och-djurforsoksetik/etikprovning>.
- Haraway, D. (1991). Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective. I Haraway, D. *Simians, Cyborgs and Women: The Reinvention of Nature*. New York: Routledge, s. 183–202.
- Jeffrey, C. (2010). *Timepass: Youth, Class and Time*. Redwood City: Stanford University Press.

- John, M.E. (2021). Marxism, Feminism and the Political Fortunes of Theories. I John, M.E. & Gopal, M. (red.), *Women in the Worlds of Labour: Interdisciplinary and Intersectional Perspectives*. Hyderabad: Orient Blackswan, s. 3–30.
- Millar, K. (2018). *Reclaiming the Discarded: Life and Labor on Rio's Garbage Dump*. Durham: Duke University Press.
- Mohanty, C.T. (2006[2003]). *Feminism utan gränser: Avkoloniserad teori, praktiserad soli daritet*. Hågersten: Tankekraft förlag.
- Mulinari, D. & Sandell, K. (1999). Exploring the Notion of Experience in Feminist Thought. *Acta Sociologica*, 42(4): 287–297.
- Mulinari, P. (2021). Policing Time – Creating Labour: The Temporal Control of the Unemployed. *Nordic Social Work Research*, 11(2): 117–128.
- Narayan, K. (2012). *Alive in the Writing*. Chicago: University of Chicago Press.
- Nguyen, M.T.N. (2019). *Waste and Wealth: Labor, Value and Morality in a Vietnamese Recycling Economy*. New York: Oxford University Press.
- Norris, L. (2010). *Recycling Indian Clothing*. Bloomington: Indiana University Press.
- Ong, A. (2010 [1987]). *Spirits of Resistance and Capitalist Discipline: Factory Women in Malaysia*. Albany: State University of New York.
- Ortega, Á., Jensen, K. & Auyero, J. (2023). You Will Never Walk Alone: Ethnographic Training as Collective Endeavour. *Teaching Sociology*, 52(1) 1–14.
- Raphael, R. (2021). *Circles of Value: A Study of Working Lives of Informal Sector Traders in Delhi, India*. Diss. Lund: Lunds universitet.
- Raphael, R. (2022). Waiting for Welfare: Experiences of Street Traders from Delhi, India. *European Journal of Social Work*, 25(6): 1057–1068.
- Rege, S. (1998). Dalit Women Talk Differently: A Critique of Difference and Towards a Dalit Feminist Standpoint Position. *Review of Women's Studies*, 33(44): WS39–WS46.
- Räthzel, N., Mulinari, D. & Tollefsen, A. (2014). *Transnational Corporations from the Standpoint of Workers*. New York: Palgrave Macmillan.
- Sager, M. (2011). *Everyday Clandestinity: Experiences on the Margins of Citizenship and Migration Policies*. Diss. Lund: Lunds universitet.
- Stacey, J. (1988). Can there be a Feminist Ethnography?. *Women's Studies International Forum*, 11(1): 21–27.
- Vargas, A.M. (2016). *Outside the Law: An Ethnographic Study of Street Vendors in Bogotá*. Diss. Lund: Lunds universitet.